

(Ne)Známi: MY verzus ONI

POSTOJE A SKUPINOVÁ IDENTITA

VZDELÁVACÍ MATERIÁL Č. 3

ISLAMONLINE.sk

Vzdelávací materiál (Ne)Známi: MY verzus ONI je zameraný na prierezové témy: rozvoj prosociálneho správania (identita, atribúcia, pozitívne hodnotenie, empatia), multikultúrna výchova a ľudské práva.

Zostavila a vydala: Islamská nadácia na Slovensku (INS), 2020.
Fotografie: bezplatná fotobanka.

Projekt (Ne)Známi susedia je realizovaný s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah zodpovedá výlučne Islamská nadácia na Slovensku.

02

POSTOJE A SKUPINOVÁ IDENTITA

Cieľová skupina: študenti a študentky stredných škôl / gymnázií vo veku 15 - 19 rokov a ich pedagógovia.

Predmet: história, náuka o spoločnosti, občianska náuka, psychosociálny tréning, spoločenskovedný seminár, triednická hodina.

Rozsah: 4 x 45 minút.

Materiál: počítač s pripojením na internet, projektor, pero a papier pre poznámky, otvorená myseľ.

CIELE AKTIVÍT

Rešpektovať rozdiely a rozmanitosť, porozumieť kultúrnej diverzite, odmietnuť postoje a skutky, ktoré sú namierené proti ľudským právam a demokracii, zvýšiť poznatky o migrácií, rozlíšiť a vnímať rozdiely medzi jednotlivými skupinami migrantov, porozumieť historickým kontextom migrácie ako aj súčasnej migračnej situácii na Slovensku, vytvoriť základy kritického myslenia, zvýšiť mediálnu gramotnosť a podporiť snahu vyhľadávať objektívne informácie.

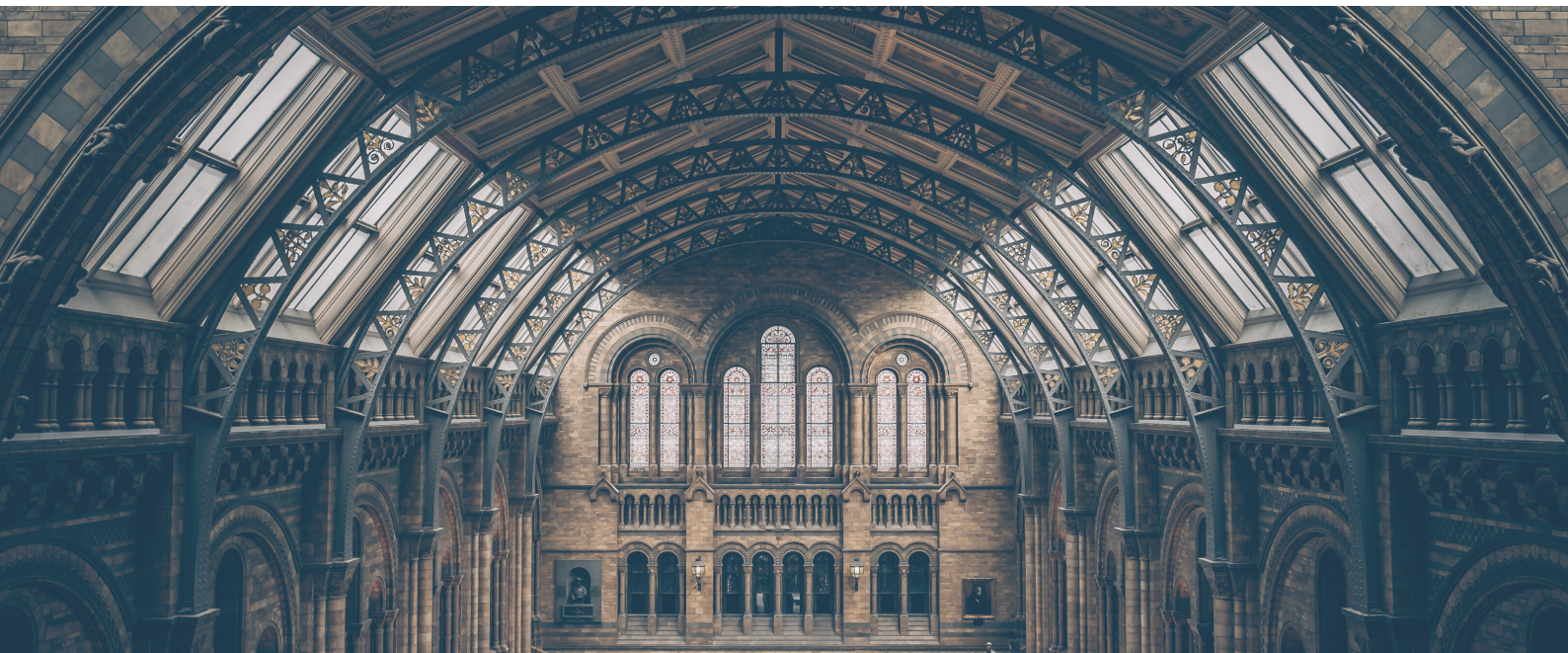
Kľúčové slová: blízkosť, cudzinec, dištanc, identita, komunita, kultúrne rozdiely, médiá, minorita, postoj, skupina, tolerancia, nenávisť.

03

ŠTRUKTÚRA HODÍN

1. Mysliteľňa: uvedenie do problematiky.
2. Vysvetlenie základných pojmov.
3. Samostatná práca na doma.
4. Vlastná aktivita – nasledovná hodina.
5. Zhrnutie: porovnanie postojov pred a po aktivite, celkové zmeny v percepciách.

Dôležité: čerpanie informácií z dôveryhodných zdrojov, vysvetlenie možných chýb, neobjektívnosti a jednostrannosti názorov, pozor na používanie stereotypov, ktorých sme my sami (aj učiteľ) nositeľmi.

04

MYSLITEĽŇA

Alternatívna A: celotriedna spoločná debata.

Alternatívna B: študenti/-ky sa rozdelia do 4-5 členných skupín, dostane 15 minút na brainstorming, potom každá zo skupín odprezentuje svoje zistenia/názory)

1. Príslušníkmi akých skupín sme?
2. Ako našu skupinu/kultúru vnímame/hodnotíme?
3. Koho považujeme za cudzieho a ako vnímame cudzincov?
4. Kto sú migranti, cudzinci a utečenci?
5. Koľko cudzincov žije v SR?
6. Môžu byť aj Slováci migranti?
7. Sú občanmi Slovenskej republiky len občania slovenskej národnosti?
8. Aké sú naše postoje k migrantom, cudzincom a utečencom?
9. Je možné tieto postoje formovať?
10. Aké informácie máme o cudzincoch?
11. Odkiaľ informácie čerpáme?
12. Ako o nich informujú médiá a ďalšie zdroje?
13. Ako nás tieto správy ovplyvňujú?

SLOVNÍK POJMOV

Cudzinec: podľa zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky.

Emigrant: vysťahovalec, migrant, smerujúci z územia daného štátu s úmyslom usadiť sa na území iného štátu.

Etnocentrizmus: nadmerné (hodnotové, kultúrne alebo politické) preferovanie alebo uprednostňovanie určitého etnika, zveličovanie etnického významu.

Identita: ako subjektívny postoj k realite a zároveň ako jav, ktorý je výslednicou vzťahu jednotlivca a spoločnosti. Jej súčasťou je identita personálna (sebadefinovanie) a identita sociálna, ktorá vypovedá o procesoch umiestňovania (seba aj druhých) do sociálnych kategórií. Človek sa do niektorých kategórií zaraďuje a z iných sa vyčleňuje (tam patrím a tam nie, to som a to nie som). Sociálna identita je súhrnom identifikácií človeka, ktoré používa na charakterizovanie samého seba.

Imigrant: prisťahovalec, migrant smerujúci na územie daného štátu s úmyslom usadiť sa tam.

Majorita: väčšinové obyvateľstvo, v prípade Slovenskej republiky sú to Slováci a Slovenky.

Médiá: v najširšom slova zmysle akékoľvek komunikačné prostriedky. V užšom zmysle technické prostriedky komunikácie a organizácie, ktorá má charakter osobnej (mail, chat, telefón, list, CD...) alebo masovej komunikácie (masmédiá - televízia, rozhlas, tlač, internet).

06

Migrácia: pohyb osôb alebo skupín osôb v geografickom alebo sociálnom priestore spojený s dočasnou alebo trvalou zmenou bydliska.

Migrant: osoba, ktorá z akýchkoľvek dôvodov dočasne alebo trvalo zmenila miesto svojho trvalého, respektíve obvyklého, pobytu buď z jednej časti krajiny do inej alebo z jednej krajiny do druhej.

Minorita: menšina, ktorú spájajú ich osobitné črty, pričom tieto odlišnosti sú väčšinou spoločnosťou nízko hodnotené, čo prináša problematiku stigmatizácie, stereotypov a predsukov.

Pluralizmus: vyjadruje prístup rešpektujúci existenciu viacerých a zároveň odlišných vecí, javov, tendencií v ľudskej spoločnosti – názorov, postojov, pohľadov, náboženských presvedčení, umeleckých žánrov a štýlov, kultúrnych vzorov, životných modelov, tradícií, ale aj politických strán, občianskych iniciatív, cirkví a pod. Je to prístup k rozmanitosti príznačnej nielen pre prírodu, ale aj pre sociálnu organizáciu ľudských spoločenskostí i pre ľudstvo ako celok.

Postoj: vyjadruje hodnoty a sebaponímanie, je odvodený od hlbšej hodnotovej orientácie a ťažko sa mení. Trvalé sústavy pozitívneho alebo negatívneho hodnotenia, emocionálneho cítenia a konania voči týmto sociálnym subjektom. Utváranie a formovanie postojov a názorov prebieha v rámci skupín, ktorých členom je jednotlivец. Na utváranie postojov pôsobia tiež masové zdieľovacie prostriedky. Postoje majú určitý smer, určitú intenzitu a vplyv na správanie. Môžu byť kladné, záporné, stabilné, labilné, ľahko narušiteľné, ovplyvňujúce správanie človeka výrazne alebo nevýrazne.

07

Sociálna alebo kultúrna dištancia: stupeň blízkosti a podobnosti alebo naopak, vzdialenosti a rozdielnosti skupín alebo kultúr. Kultúrna dištancia odráža rozdiely medzi sociálnymi skupinami alebo príslušníkmi kultúr, reflektuje rozdiely v jazyku, štruktúre rodiny, náboženstve, sociálnom alebo ekonomickom zázemí, životnom štýle alebo hodnotách.

Sociálna inklúzia: zapájanie jednotlivca alebo skupiny do spoločnosti, budovanie a upevňovanie vzájomných vzťahov.

Sociálna exklúzia: vylúčenie jednotlivca alebo skupiny na okraj alebo mimo spoločnosť.

Štátny príslušník tretej krajiny: každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky ani občanom Európskej únie, tiež osoby bez štátnej príslušnosti.

Utečenec: osoba, ktorá má opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, náboženských, národnostných a politických dôvodov, alebo pre príslušnosť k určitej sociálnej skupine a z dôvodu týchto obáv sa nemôže alebo nechce vrátiť do krajiny pôvodu, ani využiť ochranu tejto krajiny.

Vnútorne vysídlená osoba: osoba, ktorá je donútená ujsť alebo opustiť svoj domov alebo miesto posledného obvyklého pobytu s cieľom predísť dôsledkom ozbrojeného konfliktu, všeobecnému ohrozeniu, násiliu, porušovaniu ľudských práv alebo prírodou či človekom spôsobených katastrof, a ktorá neprekročila štátnu hranicu.

Xenofóbia: chorobný strach z cudzieho a cudzincov.

08

AKTIVITA Č.1 OPAČNÁ STRANA MINCE

Výroba kreatívneho plagátu na tému migrácie o tom, ako Slováci v minulosti/dodnes emigrovali za prácou či lepším životom.

Dôraz na historický kontext – násilné deportácie, iné formy presunov Slovákov do zahraničia, ich zotrvanie, mená/príbehy úspešných zahraničných Slovákov z histórie a súčasnosti, prípadne konkrétne známe prípady v rodine/blízkom okolí študentov.

Pedagóg môže vyzvať študentov, aby priniesli rodinné fotografie, pre väčšiu osobnú blízkosť a autentickosť a lepšiu identifikáciu s témou.

AKTIVITA 2: KVÍZ O MIGRÁCII

Nielen čísla. Učebná pomôcka pre učiteľov o migrácii a azyle v Európe, online tu:

<https://iom.sk/sk/publikacie/integracia-migrantov.html>

Postup:

1. študenti si doma vopred pripravlia 3-5 otázok z oblasti migrácie/utečenectva, pedagóg ich následne pripraví do vedomostného kvízu,
2. študenti sa rozdelia do 3-4 tímov, vytvoria porotu a potrebujú jedného “nezávislého novinára/-ku” (v závislosti podľa veľkosti triedy), ktorý bude monitorovať priebeh a prinesie o tom tlačovú správu,
3. kvízové otázky kladie pedagóg. Bod vždy získa tím, ktorý ako prvý správne zodpovie, resp. ak poznajú správne odpovede viacerí - každý získava bod,
4. vyhodnotenie kvízu, odmena a pochvala, zhodnotenie ľahkých, ťažkých, prekvapivých odpovedí,
5. diskusia: téma prijatia alebo odmietnutia migrantov/utečencov, dôvody a okolnosti ich príchodu, argumentácia, nastolenie otázky: čo by ste robili vy v podobnej situácii?

10

AKTIVITA 3: ANALÝZA MEDIÁLNYCH SPRÁV

Postup:

Trieda si spoločne pozrie video A: *Hoax môžeme vyvrátiť, ale emóciu strachu si zapamätáme* alebo video B: *Hoaxy verzus fakty: Tisíce migrantov z Afriky smerujú na Slovensko*.

Po zhliadnutí nasleduje vyjadrenie postojov a postrehov k obsahu, zaujímavé, sporné alebo diskutabilné pasáže, akékoľvek názory k téme.

Video A:

www.youtube.com/watch?v=llvgprEbAR4

Video B:

www.youtube.com/watch?v=4wuEeh9_IMI

AKTIVITA 4: AKO NÁS MÉDIÁ OVPLYVŇUJÚ

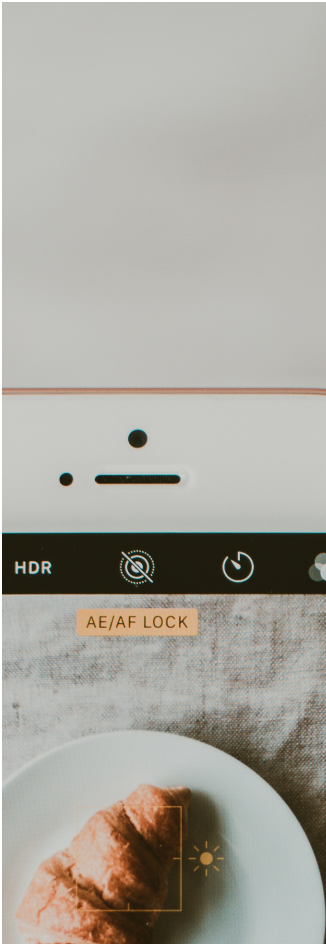
Postup:

Každý študent si doma nájde novinový článok, ktorý informuje o migrantoch, migráciách, cudzincoch či utečencoch (môže byť aj rešerš z internetových portálov). Na hodine každý študent predstaví svoj text a opíše ho podľa uvedených otázok:

- O aký typ textu ide (reportáž, správa, glosa, iný typ)?
- Kto je autorom textu (autorská správa, prebratá, preklad iba)?
- Aké prostredie (krajinu, kultúru) text opisuje?
- Kto sú hlavnými aktérmi udalosti?
- Čo je obsahom správy?
- Týka sa udalosť Slovenska?
- Ak áno, ako?
- Je text pozitívny, neutrálny alebo negatívny? prečo?
- Aký je dojem z obrázku priloženého k správe?

12

Na to, aby sme mohli budovať nezaujaté, samostatné a konštruktívne myslenie u žiakov, je pri hodnotení mediálnych správ potrebné vnímať aj tieto faktory:

- Názov, jeho jasnosť, výstižnosť a presnosť. Sú prítomné efekty, ktoré mediálna správa využíva? (veľké písmo, farebnosť, blikanie, iné efekty)
- Aké sú najčastejšie použité slová?
- Je téma aktuálna?
- Využil autor všetky spôsoby, aby o téme a situácii informoval objektívne a nezaujato?
- Vyjadruje autor svoj názor?
- Uvádza zdroje?
- Ako spoznáme, či sú zdroje dôveryhodné?

13

ĎALŠIE ODPORÚČANÉ ZDROJE K TÉME:

Doc. PhDr. Silvia Letavajová, PhD. – “MY” a “ONI” stereotypné postoje Slovákov k cudzincom, dostupné online:

<https://fb.watch/2Ayf7hCn24/>

Gallová Kriglerová E., Kadlečíková J., Lajčáková J., 2009. Migranti, nový pohľad na staré problémy. multikulturalizmus a kultúrna integrácia migrantov na Slovensku. Bratislava: Centrum pre výskum etnicity a kultúry, dostupné PDF online:

http://cvek.sk/wp-content/uploads/2015/11/CVEK_migranti_final.pdf

Hlinčíková, M. – Mesežnikov, G. (eds). 2016. Otvorená krajina alebo nedobytná pevnosť? Slovensko, migranti a utečenci. Bratislava: IVO/Heinrich-Böll-Stiftung, dostupné PDF online: https://cz.boell.org/sites/default/files/otvorena_krajina_alebo_nedobytna_pevnost_slovensko_migranti_a_utecenci_e.pdf

Vašečka, M. 2009. Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike. Bratislava: Medzinárodná organizácia pre migráciu IOM, dostupné PDF online:

<https://iom.sk/sk/publikacie/integracia-migrantov.html>

ISLAMSKÁ NADÁCIA NA SLOVENSKU
PEER-MEDIÁTORI: PREVENCIA A RIEŠENIE KONFLIKTOV NA ŠKOLÁCH
... BUDUJEME MOSTY POROZUMENIA VZDELÁVANÍM A DIALÓGOM...